

ÖNÉRTÉKELÉS

PÉCSI TUDOMÁNYEGYETEM DEMOGRÁFIA ÉS SZOCIOLÓGIA DOKTORI ISKOLA

1. A DOKTORI ISKOLA BEMUTATÁSA

1.1. A Pécsi Tudományegyetem Demográfia és Szociológia Doktori Iskola létrejöttének körülményei

A Pécsi Tudományegyetem Demográfia és Szociológia Doktori iskola (továbbiakban: DSZDI, illetve DI) képzésének és programjainak kialakítását napjaink egyre növekvő társadalmi és szakmai igénye hozta létre. A népesedési problémák a modern európai társadalmak, s köztük a magyar társadalom esetében is új kihívást jelentenek. A társadalom öregedése, a termelékenység csökkenése folytán a népesség egyszerű reprodukciójának hiánya, ugyanakkor a várható életkor növekedése, de a szenvedélybetegségek terjedése, az egyre intenzívebbé váló kontinenseken átívelő migráció, az etnikai csoportok közötti viszonyok kiéleződése, az egyes települések és régiók radikálisan megváltozó népességmegtartó ereje stb. olyan demográfiai-, szociológiai- és szociális kérdések, amelyekkel nemcsak a jelenben szembesülünk, de a trendek ismeretében ezek várhatóan jövőnk is növekvő mértékben formálják társadalmunkat. Ezekre a kihívásokra való válaszként és a hazai oktatási rendszerben a demográfiai oktatás egyetemi és doktori szintű oktatási hiányának megoldásaként született meg a DSZDI létrehozásának szándéka.

A Magyar Felsőoktatási Akkreditációs Bizottság (továbbiakban: **MAB**) a **2013/4/VII/1/2/540 számú határozata szerint 2013. 04. 05-én 218 azonosítószám alatt szociológia tudományok besorolásban akkreditálta a Pécsi Tudományegyetem Demográfia és Szociológia Doktori Iskoláját**. A DSZDI-át a PTE Bölcsészettudományi Karának Szociológia Tanszéke alapította. Ez lett a Pécsi Tudományegyetem 22. doktori iskolája és ezen belül a Bölcsész- és Társadalomtudományi Kar 7. doktori iskolájának egyike. A MAB akkreditációja alapján a DI-ban az oktatás az 2013/2014-es tanévben indult el és azóta is folyamatosan tart.

1.2. A doktori képzés programjai

A DSZDI 2013-as akkreditációja óta 3 képzési programon alapszik, ezek: Demográfia, Addiktológia és népességmagatartás, illetve Településszociológia program.

A **DEMOGRÁFIA PROGRAM** a klasszikus népesedési kérdéseket, a hazai és európai népesedési folyamatokat, a termékenységet, a halandóságot és a migrációt foglalja magában. A program azt hivatott jelezni, hogy minden a népesedés alapkérdéseit tárgyaló kutatást be kívánunk fogadni, ugyanakkor ezeket szorosan a kutatási témakiírásokhoz kötve és modern kutatási gyakorlattal kívánjuk feldolgozni. Két további program tematikájában szorosan kapcsolódik a népességtudományhoz, közelítéseiben és módszereiben azonban a rokon társadalomtudományi közelítéseket részesít előnyben. A programvezető Dr. Spéder Zsolt egyetemi tanár (PTE BTK Szociológia tanszék) a doktori iskola vezetője és a KSH Népességtudományi Kutatóintézetének igazgatója.

Az **ADDIKTOLÓGIA, EGÉSZSÉGMAGATARTÁS PROGRAM** a népesség jóllétének kihívásaival és a népesedés szempontjából legjelentősebb problémák kezelésével foglalkozik. A hazai népességmagatartás trendjeivel, narratíváival, szocializációs mintáival, makro- és mikroszociológiai folyamataival kapcsolatos, kutatásokkal tesztelt eredményeit oktatjuk és végzünk vizsgálatokat a tárgykörben, különös tekintettel a szerhasználati és tágabb értelemben vett viselkedési addikciók témakörére. A program speciális fókuszja a vulnerábilis csoportok életminőségét javító projektek hatékonyságának és hatásosságának evaluációs kutatása. Programvezető: Dr. Kelemen Gábor egyetemi tanár (PTE BTK Közösségi és Szociális Tanulmányok Tanszéke).

A **TELEPÜLÉSSZOCIOLÓGIA PROGRAM** keretében a népesedési és társadalmi folyamatok egyik legfontosabb differenciáló kontextusát, a területi folyamatokat vizsgáljuk és oktatjuk. A képzésben és kitérünk a területi folyamatok szocio-kulturális dimenzióira és a hosszú távú társadalmi fenntarthatóság perspektíváira. Kutatásunk és képzésünk illeszkedik a rurális térség és a vidéki élettér átalakulásának trendjeit, hasznosítási lehetőségeit, valamint a falvak fejlődésének irányait és a gazdasági központoktól távol fekvő kistelepülések lakóinak problémáit tárgyaló hazai és nyugat-európai vizsgálatokhoz. Továbbá a program magába foglalja a határon túli magyar közösségek szülőföldön való boldogulásának és nemzeti identitása megőrzésének kérdéskörét is. Programvezető Dr. Kovács Teréz professzor emeritus (PTE BTK Szociológia Tanszék).

A DSZDI-nek együttműködési megállapodása van a Központi Statisztikai Hivatallal, a KSH Népeségtudományi Intézetével és az ELKH Közgazdaság- és Regionális Tudományi Kutatóközponttal.

2. A doktori iskola személyi feltételei és akkreditációi

A DSZDI megalakulásakor a **törzstagok** személyiállománya a következőképpen alakult:

3. Spéder Zsolt, egyetemi tanár iskolavezető (szociológiai tudományok)
2. Demeter Tamás, docens (szociológiai tudományok)
4. Fűzesi Zsuzsanna, egyetemi tanár (szociológiai tudományok)
5. Hoóz István, professzor emeritus (szociológia tudományok)
6. Kelemen Gábor, egyetemi tanár (szociológia tudományok)
7. Kovács Teréz egyetemi tanár (szociológia tudományok)
8. Lampek Kinga főiskolai tanár (szociológia tudományok)
9. Osváth Péter docens (szociológia tudományok)

Az akkreditáció 2018. március 31-ig szólt, de ezt megelőzően változás történt a DI személyi állományában. Demeter Tamás 2016-ban kilépett a DI törzstagjai közül, majd 2017. szeptember elsejével Dr. prof. Kovács Teréz lett a DSZDI vezetője. A megalakulásakor Fűzér Katalin Judit, majd 2017-től Berger Viktor látják el a tudományos titkári feladatokat.

A MAB legutóbbi 2018. október 26-án a 2018/9/2/1227 számú határozata alapján a **DSZDI akkreditációja 2023. október 31-ig szól**. Időközben a körülmények változásával a törzstag

állományban is változás állt be. Lábadi Beatrix egyetemi docenssel és Köllő János egyetemi tanárral bővült az új törzstagok száma; ugyanakkor 2020. szeptember 8-ától Kovács Teréz professzor emeritus lett, a DI vezetését ismét Spéder Zsolt vette át, Hoóz István professzor emeritus és Osváth Péter pedig kikerültek a törzstagi állományból.

3. A hallgatók képzése, kutatásba való bevonása

Képzési programunk alapelve, hogy annak integrálódnia kell a hazai és nemzetközi kutatásokba. Ezért doktorjelöltjeink, témavezetőikkel szorosan együttműködve, azok segítségével és útmutatása szerint bekapcsolódnak az aktuális demográfiai, empirikus szociológiai, addiktológiai és települési kutatási programokba.

A fenti alapelv megvalósítása céljából DSZDI konzorciumi partnereivel együtt megvalósít egy 2017-től 2021-ig futó projektet. A projekt címe „Tehetségből fiatal kutató. A kutatói életpályát támogató tevékenységek a felsőoktatásban” azonosítója pedig „EFOP-3.6.3-VEKOP-16-2017-00007”.

E projekten belül pályázati lehetőségekkel is segítjük a hallgatók kutató munkába való bekapcsolódását. Emellett célzott ösztöndíjainkkal a BA- és MA-szinten lévő tehetséges hallgatókat is a kutatói pálya felé próbáljuk orientálni azzal a szándékkal, hogy segítsük a PhD képzésre jelentkezők utánpótlását.

A jelenleg futó projekt során a kiírt kutatási, publikációs és külföldi utakra vonatkozó pályázat alapján az alábbi hallgatók részesültek támogatásban:

A „Tehetségből fiatal kutató. A kutatói életpályát támogató tevékenységek a felsőoktatásban” című, „EFOP-3.6.3-VEKOP-16-2017-00007” azonosítójú projekt

Ösztöndíjak

- BA-s hallgatóknak: **Mestermunka Díj** → célja a kutatói pályára lépés ösztönzése a legjobb szakdolgozatok jutalmazása révén
 - **2018-as** nyertesek:
 - Horváth Éva Annamária: Történetek a Bárdudvarnok környéki pusztákról a gazdasági cselédség emlékezetén keresztül (BA-diplomadolgozat)
 - Májer Szilvia: A magyarok munkaerőpiaci migrációja a kétezres évektől napjainkig (BA-diplomadolgozat)
 - Völgyi Bence: A deviancia értelmezésének modern nehézségei (BA-diplomadolgozat)
 - **2019-es** nyertesek:
 - Kandó Kata Életke: Az online jelenlét dilemmái. egyetemisták viselkedési mintázatai a közösségi felületeken (BA-diplomadolgozat)
 - Kömüves Dániel: Egyenlőség-, egyenlőtlenségtudat és társadalomkép pécsi vállalkozások tükrében (BA-diplomadolgozat)
 - Polly Laura: Határon átívelő munkavállalás (BA-diplomadolgozat)

- Szászfai Dorina: A konformitás jellemzői – A jelenség kutatásának eddigi eredményei és további lehetőségei (BA-diplomadolgozat)
- **PTE Szakkollégiumi és TDK kutatási ösztöndíj** (BA-s és MA-s hallgatók számára):
 - **2018-as** nyertesek és kutatási témájuk
 - Aradi Fanni Sarolta: Pécs város szegregálódott területeinek lakáspolitikai vizsgálata
 - Kömüves Dániel: Egyenlőség-, egyenlőtlenségtudat és társadalomkép a vállalatok körében
 - Szabó Lilla: Aprófalvak közösségei – Helyi társadalom az Ormánság mikroközpontjaiban
 - Végh Zoltán: Az interszekcionalitás és a képessé tétel összefüggései a Hősök terei roma/cigány közösség tekintetében
 - Daradics Boglárka: A szociológia fogalmának önállósodása Magyarországon
 - Hegedüs Márk: Társadalmi tőke szerepe a fejlesztésekben
 - Lebanov Barbara: Terror a négy fal között
 - **2019-es** nyertesek:
 - Fatér Máté: Az Oscar-díj érzékenyítő hatása – társadalmi kérdések a filmvászonon
 - Kniesz Adrienn: A területi tőke szociológiai sajátosságainak és egy településre történő alkalmazhatóságának vizsgálata
 - Völgyi Bence: A vidéki közösségek felbomlása
- **Demográfia és Szociológia PhD-kutatási ösztöndíj** (doktoranduszok számára):
 - **2018-as** nyertesek és kutatásuk címe:
 - Kis Diána: Három nemzeti szempontból eltérő Bács-Kiskun megyei faluban
 - Boros Julianna: Egészségmagatartás és mentális egészség
 - Csányi Gergely: A női test kelet-európai története
 - Gábrriel Dóra: A Magyarországról induló, Ausztriát megcélzó idősgondozói munkamigráció
 - Rövid Irén: Egyszülős családok a társadalomban. Életkörülmények és esélyek az egyszülős családokban
 - Vargha Lili: Nem fizetett háztartási munka által, illetve a piaci gazdaságban előállított erőforrások termelésének és fogyasztásának nem- és korszpecifikus mintázatai nemzetközi összehasonlításban
 - Wéber András: Daganatos megbetegedési és halálozási viszonyok az epidemiológiai megújulás időszakában Magyarországon – Magyarország és Dánia esete
 - **2019-es** nyertesek és kutatásuk címe:
 - Csányi Gergely: A nők elleni erőszak mint a kapitalizmus strukturális eleme
 - Horváth Veronika: A Nyugat-dunántúli régióból Ausztriába irányuló munkavállalási célú migráció családok életére, szülők és gyermekek kapcsolatára és párkapcsolatokra gyakorolt hatásai
 - **2020-as** nyertesek:
 - Szabó Lilla: Vidéki közösségfejlesztési programok vizsgálata a dél-dunántúli régióban
 - Árki Diána: A magyar nők gyermekvállalási cselekvésének és a hazai gyermekgondozási rendszer kapcsolatának vizsgálata
- **Pályázat külföldi képzésekre, konferenciárészvételre:**
 - **2018-as** nyertesek:
 - Gábrriel Dóra: Cultures, Migrations, Borders – MígBord2018 (nyári egyetem, 2018. július 3–12.)
 - **2019-es** nyertesek:

- Erát Dávid: "Marie Jahoda Summer School of Sociology" című nyári egyetem, melyet a Bécsi Egyetem Szociológia Intézete rendezett 2019. szeptember 16–20. között
Firenzei Egyetemen (University of Florence) a FloPS – Florence Population Studies szervezésében nemzetközi demográfiai konferencia. 2019. október 17–19. között
 - Gábrriel Dóra: European Sociological Association „Europe and Beyond: Boundaries, Barriers and Belonging” című konferenciája Manchesterben, 2019. augusztus 20–23.
- **2020-as nyertesek:**
 - Hegedüs Márk: Social Trust: Measurement, Causes, and Consequences” Arne Ryde Foundation workshop, Lundi Egyetem által Malmöben (Svédország), 2020. június 15–16.
 - Gábrriel Dóra: European Sociological Association: RN01 Ageing in Europe Midterm Conference 2020 (Finnország, Jyväskylä), 2020. augusztus 26–28.
- **Fiatalkutató külföldi tanulmányútja:**
 - **2018:**
 - Berger Viktor: “Knowledge, Nescience and the (New) Media”. 4th Conference of The International Alfred Schutz Circle for Phenomenology and Interpretive Sociology, University of Konstanz, 2018. május 3–5.

4. Külföldi kapcsolatok, doktorandusz konferenciák szervezése

Az EFOP 3.6.3. VE -16 2017-00007 számú projektet kiemelten fontosnak tartjuk és arra törekszünk, hogy neves, nemzetközileg elismert professzorokat hívjunk meg a doktori iskolánkba, akik hallgatóink számára intenzív kurzusokat, workshopokat tartanak.

- **Meghívott külföldi professzorok által tartott intenzív kurzusok és workshopok a projekt keretében:**
 - **2018:**
 - Aat C. Liefbroer: The Changing European Life Course (2018. április 19–20.).
 - Frans Willekens: Demography beyond empiricism; interpretative and generative (2018. szeptember 26.).
 - **2019:**
 - Laurent Toulemon: Recombined Families címme (2019. 04. 25–26.)
 - **2020:**
 - Doo Sub-Kim: Population of Asia (2020. április 29–30-án)
- **Doktorandusz konferenciák**
- A DSZDI kiemelt figyelmet fordít az önálló doktorandusz konferenciák szervezésére és az ott elhangzott előadások kötetbe szerkesztésére. Ezek a fórumok – az előadások és publikációk mellett – lehetőségeket teremtenek arra, hogy a saját és más doktori iskolák hallgatói között ismeretségek és szakmai kapcsolatok alakuljanak ki.

- **I. Demográfia és Szociológia Doktorandusz** 2016. október 16-án sor került sor. A konferencián elhangzott előadásokat megjelenttük tanulmányköteten Berger Viktor szerkesztésében „**Útközben**” címmel. (ISBN 978-963-429-105-3)
- **II. Doktorandusz Konferencia** 2018. október 26–27-én került megrendezésre a **Fiatalok a Kárpát-medencében a 21. század elején** címmel. A konferencián elhangzott előadásokat Kovács Teréz–Molnár Gergely kötetbe szerezte, ami 2019-ben megjelent a **Fiatalok a kárpát medencében a 21. század elején** címmel Nemzetstratégiai Kutatóintézet kiadásában (ISBN 978-615-5639-19-7)

5. Végzett hallgatók, habilitáltak

PhD fokozatot szereztek

Mónika (2018), disszertáció címe: Az alkoholizmuskezelés amerikai egyesült államokbeli modelljei a változó társadalmi-történeti kontextusok tükrében

- Vargha Lili (2019), disszertáció címe: Incorporating the market and nonmarket costs of childbearing into the cross-country analysis of the quantity-quality tradeoff
- Mehring-Tóth Szilvia (2019), disszertáció címe: A települési és területi önkormányzati döntéshozatal szereplői Magyarországon 1994 és 2014 között – arányok, trendek és helyi sajátosságok
- Boros Julianna (2020): A felnőtt magyar népesség egészségmagatartása
- Rövid Irén (2020): A gyermeküket egyedül nevelő szülők életkörülményeinek vizsgálata objektív és szubjektív mutatók segítségével a magyar censzusok adatai alapján.
- Wéber András (2020): Premature cancer morbidity and mortality conditions through the epidemiological transitions and the global smoking epidemic. The case of Hungary, Austria and Denmark

Habilitáltak

- Köllő János (2019) habilitáció címe: A munkanélküliség okai és következményei

Pécs, 2020. 08. 09.